

Rapport efter en rundtur til en række aktive og netop efterbehandlede råstofgrave i Sorø Kommune, søndag d. 23. oktober 2022

Søndag d. 23. oktober 2022 tog DN Sorøs Natur- og fredningsgruppe en rundtur til en række af de aktive råstofgrave i Sorø Kommune, for ved selvsyn at se de muligheder, som de mange råstofgrave frembyder for fremtidig natur og som en væsentlig mulighed for at realisere planerne, som beskrevet i visionerne for det grønne Danmarkskort.

Rundturen fulgte op på mødet d. 6. oktober 2022, hvor arbejdsgruppen i DN Sorø mødtes med Sorø Kommunes naturafdeling og Region Sjællands afdeling for regional udvikling omkring vores bekymringer om udviklingen i råstofgravningen inden for Sorø Kommune, herunder hensynet til flora og fauna og borgernes mulighed for adgang til de efterbehandlede områder.

Indholdsfortegnelse

Rapport efter en rundtur til en række aktive og netop efterbehandlede råstofgrave i Sorø Kommune, søndag d. 23. oktober 2022	1
Møde om Sorø Kommunes råstofgrave	2
Udvalgte aktive og efterbehandlede råstofgrave i Sorø Kommune	2
Gravetilladelse Smedevej 54, 4180 Sorø	2
Efterbehandlet råstofgrav, Smedevej 65, 4180 Sorø	4
Efterbehandlet råstofgrav, Skælskørvej 26, 4180 Sorø	4
Ansøgt råstofgraveareal ved Lundhøjvej 17, 4180 Sorø	5
Efterbehandlet råstofgraveareal ved Topshøjvej 50, 4180 Sorø	6
Råstofgrav på Parnasvej 45, 4180 Sorø	6
Aktiv råstofgrav Rustkammervej 80, 4180 Sorø	7
Efterbehandlet råstofgrav Kalundborgvej, 4180 Sorø	8
Graveområdet ved Bromme Plantage, Kalundborgvej, begge sider	8
Graveområdet ved Plantagevej 7, 4180 Sorø	10
Graveområdet ved Dyssevej 20, 4180 Sorø	11
Private udgravninger på Veddevej, 4180 Sorø	11
Munke Bjergby Grusgraven Munke Bjergbyvej, 4180 Sorø	12
Graveområderne på begge sider af Dybendalvej, Munke Bjergby	13
Andre graveområder i Sorø Kommune	13
Konklusion	14

Møde om Sorø Kommunes råstofgrave

På mødet d. 6. oktober 2022 med Kommune og Region blev det klargjort, at der er meget få muligheder for med råstofloven i hånden at pålægge lodsejere ret meget udover at der skal foreligge en overordnet efterbehandlingsplan. Hvad der skal ske med de efterbehandlede områder efterfølgende, herunder med naturen og adgangsforholdene, er ikke rigtig noget, som råstofloven beskæftiger sig med.

Det var derfor positivt, at regionen anerkendte DN's ønsker til områderne, og at ønskerne deles af såvel region som kommune, men især, at der i 2023 er afsat midler til et 'Projekt bedre efterbehandling anno 2023', som skal arbejde på at få kommuner, grundejerforeninger, naturstyrelsen og/eller naturfonde med mere, til at opkøbe færdiggravede råstofgrave, så der kan skabes mere natur og biodiversitet. På den måde kan der før endt gravning laves en plan for efterbehandlingen og efterfølgende laves en plejeplan og eventuelt rekreative tiltag. DN Sorø og DN's Samråd for Region Sjælland vil meget gerne deltage i et sådant projekt, ikke med pengemidler, men som medindstiller for at sikre sådanne natur- og rekreative områder.

Der er ingen tvivl om at færdiggravede råstofområder kan blive til fremragende naturområder, især for en række tørke- og varmekrævende planter og dyr, som er afhængige af at der er meget lidt tilgængelig næring fra muld og gødning, samtidig med at det er økonomisk muligt at erhverve de pågældende arealer for et rimeligt beløb.

Udfordringen er mere, at der skal afsættes midler til pleje af pågældende arealer, så både flora, fauna og borgere kan trives på arealerne, uden at arealerne gror til efterhånden eller bliver overbenyttet, så flora og fauna ikke kan trives sammen med de rekreative brugere.

Der findes heldigvis en række gode eksempler på, hvordan arealer kan åbnes for offentligheden samtidig med, at flora og fauna trives.

Nedenfor gennemgås en række af de aktive eller netop efterbehandlede råstofgrave, som DN Sorø enten besøgte på den afholdte rundtur eller løbende behandler på vores møder. For hver af råstofgravene har vi anført DN Sorø's ønsker og forslag til fremtidige planer for området.

Udvalgte aktive og efterbehandlede råstofgrave i Sorø Kommune

Gravetilladelse Smedevej 54, 4180 Sorø

Indvinder: TSG ApS

Klagesag: Den 24. juni 2020 afgjorde Miljø- og fødevareklagenævnet, at Region Sjælland på det foreliggende grundlag ikke kan konstatere, at gennemførelsen af råstofvindingsprojektet ikke vil have væsentlig indvirkning på yngle- og rasteområder for bilag IV-arten hasselmus, som det er vurderet i den påklagede afgørelse om VVM-screening.

I den fornyede gravetilladelse fra den 13.09.2021 er det da også fastsat at:

” Det vurderes derfor, at det er særdeles vigtigt at bevare og sikre de levende hegn omkring det ansøgte areal, for at sikre den økologiske funktionalitet for hasselmus.

Da hasselmus er særligt afhængig af tæt og tornede krat samt frugt, frø og bærbærende træer, buske og urter, er det vigtigt, at de levende hegn forbliver urørt, således at der ikke fjernes krat og de urter, der vokser i kanten af det levende hegn. Det levende hegn skal forblive uforstyrret.

For at sikre at hasselmus fortsat kan sprede sig langs det levende hegn på trods af råstofvindingsprojektet vurderes der behov for at træffe afhjælpende foranstaltninger i form at supplere det levende hegn mod nord med plantning af 3 ekstra planterækker af hjemmehørende, frugt- og bærbærende træer og buske imod råstofvindingsprojektet.

Derudover vurderes det, at der skal holdes en respektafstand på mindst 10 meter mellem kanten af det levende hegn, inkl. de nye plantede rækker og ind til efterbehandlingslinjen.

Samtidig skal det sikres, at det levende hegn får lys nok, således at underbevoksningen bevares, og for at sikre imod direkte forstyrrelse, hvorfor der skal holdes mindst 5 meter afstand for oplægning af jord og etablering af støjvolde til kanten af de levende hegn inkl. de nye planterækker.

Region Sjælland vurderer, at der med de fastsatte vilkår til bevarelsen af spredningsevnen for hasselmus, kan gives tilladelse til råstofindvinding på det ansøgte areal.”

Oversigt over det foreslåede graveområde på Smedevej 54 efter at den tidligere plantage er fjernet og området har været udyrket i nogle år.

DN Sorø er ikke part i en efterfølgende klagesag, idet vi har accepteret overstående bestemmelser som en sikring af spredningskorridoren for hasselmusen, men DN Sorø ved at der er klaget over trafik og støjforhold, samt at indvinderen har fremsendt et forslag til støjvold, som øjensynligt ikke tager hensyn til foranstående spredningskorridor.

DN Sorø kan derudover konstatere, at placeringen af den ønskede råstofgrav er endog meget tæt på Frederiksberg by og kommende udvidelsesmuligheder for byen samt at de trafikale forhold er ualmindelig dårlige for transport til og fra en råstofgrav.

Den eksisterende spredningskorridor er ikke udvidet, som beskrevet i klagenævnets kendelse, så hasselmusens spredningsmuligheder er meget dårlige, herunder også fordi der findes et meget stort, åbent område ved starten af hegnet.

Det meget lidt anvendelige hegn for spredning af hasselmusen langs Gammel Smedevej

DN Sorøs ønske: Det er DN Sorøs ønske, at råstofgravning helt opgives på området, at spredningskorridoren etableres, som ovenfor nævnt, og at der etableres bevoksning på en stor del af det nu bevoksningsfrie areal ved starten af hegnet. Derefter kan resten af området for vores skyld godt ændres til byudviklingsområde for Frederiksberg.

Efterbehandlet råstofgrav, Smedevej 65, 4180 Sorø

Ejer: Ole Nielsen

Efterbehandlet grusgrav, som er i privat eje, og hvor en årlig offentlig kunstudstilling er på vej til at blive en tradition.

Fra kunstudstillingen i 2022, hvor kunstneren Morten Plesner er klar til at sætte farve på sin skulptur ved søen.

En grusgrav med en lille sø i bunden, hvor der er ynglende troldænder og grønne frøer.

Der er ikke tilbageført overjord, så urter og træer er praktisk taget selv indvandret, med en stor variation til følge. Stedet bærer stadig præg af udgravning, men kan med tiden blive et dejligt, rekreativt område, hvilket dog er afhængigt af ejernes intentioner.

Fra den efterbehandlede råstofgrav

DN Sorøs ønske: Det vil være ønskeligt, at området fortsat udvikler sig og bliver plejet som et naturområde uden at der sprøjtes og tilføres gødning, og gerne at området anvendes til udstillingsformål.

Efterbehandlet råstofgrav, Skælskørvej 26, 4180 Sorø

Lejer: Sorø Bueskyttelaug

For få måneder siden var der på området mellem Topshøjvej og Skælskørvej en aktiv råstofgrav, men ved besigtigelsen d. 23. oktober var området forvandlet til en efterbehandlet råstofgrav med bløde bakker og en masse aktivitet. Det viste sig, at Sorø Bueskyttelaug havde lejet området til 3D bueskyttebane, så rundt omkring i området var der opsat i alt 30 realistiske figurer af forskellige dyr, som beskytterne så skal ramme fra forskellige afstande. Foreningen har tidligere holdt til tættere på Skælskørvej, men har nu fået et større område at være aktive på, i større afstand fra offentlig vej.

En liggende (og kunstig) dåhjort i den netop efterbehandlede råstofgrav

Vi mødte formanden, som fortalte om de mange levende dyr, som de også mødte på deres vej i området, herunder både dådyr og rådyr. Foreningen var kede af at den lille sø i bunden af området var så lavvandet, så den kunne tørre ud om sommeren. DN Sorø kunne så fortælle, at det netop var en fordel for visse paddearter, der foretrækker at yngle i vandhuller uden forekomst af fisk, der kan æde haletudserne.

Formanden for Sorø Bueskyttelaug og Jan E. Pedersen fra DN Sorø faldt i snak om bueskydning

Alt i alt var det meget positivt, at råstofgraven på denne måde bliver et aktiv for en forening og for flora og fauna.

DN Sorøs ønske: DN Sorø vil kontakte foreningen og ejerne for at indlede et samarbejde omkring formidling, naturpleje og mulighederne for at bevæge sig i området, også for borgere, som ikke er medlem af skyttelaug.

Ansøgt råstofgraveareal ved Lundhøjvej 17, 4180 Sorø

Ansøger: FM Råstoffer v/Flemming Lyngaae

Fra en borger har DN Sorø modtaget en kopi af en nabohøring vedr. et ansøgt råstofvindingsareal ved Lundhøjvej 17, 4180 Sorø, bestående af 2 ansøgte matrikler på hver sin side af Lundhøjvej tæt på Topshøj landsby syd for Sorø.

Det modtagne kort, hvor Topshøj landsby ses nederst til venstre:

Det ansøgte areal er opdelt i to arealer og er vist på kortet med røde linjer. Den blå prik på kortet viser placeringen af vandhullet til vandindvinding.

DN Sorø vil behandle det modtagne på næste møde i Sags- og plangruppen, og vil på baggrund af dette evt. fremsende et høringssvar. Generelt er DN Sorø meget interesseret i at modtage kopier af nabohøringer så tidligt som muligt i processen, idet erfaringerne har vist, at mulighederne for at øve indflydelse er væsentligt bedre, jo tidligere vi er med i processen.

DN Sorøs ønske: DN Sorø ønsker helt generelt, at råstofgravning sker efter en overordnet plan i stedet for at ske drypvis. Områderne omkring det ansøgte er dels almindelige marker, landsby, skole og hestehold, og

dels efterbehandlede råstofgrave, altså uden en overordnet plan for, hvor der skal graves og hvornår. Det forhold at en ønsket gravetilladelse fordeles på begge sider af en smal vej øger absolut ønsket om en overordnet plan.

Efterbehandlet råstofgraveareal ved Topshøjvej 50, 4180 Sorø

Ejer: Sorø Gymnastikefterskole

En stor del af arealet ved Sorø Gymnastikefterskole er udlagt til en imponerende disc-golf bane, etableret af Sorø Disc Golf Klub. Banen starter foran skolen og fortsætter rundt på hele arealet bag skolen op mod Lundhøjvej.

Arealet er efterbehandlet efter råstofgravning over en årrække, og er et velplejet område, hvor overjorden er ført tilbage og arealet plejes som en kæmpe stor græsplæne med bløde bakker, ideelt til netop disc golf.

DN Sorø har og er fortsat utilfreds med de etablerede udkastningssteder, idet de blev etableret med brugte stykker af kunstgræs, hvori der var store mængder gummigranulat, som blev spredt ud i naturen.

Sorø Kommune gik ind i sagen og fik opstillet en række præcise regler for håndtering af kunstgræsset som, hvis de bliver overholdt, vil sikre mod fortsat spredning af granulatet.

Det fortsatte problem er pleje af området, som sker med større maskiner, hvor en række af udkastningsstederne synes at blive slået med disse maskiner, hvilket betyder at kunstgræsset bliver slået, hvorved plastic fra kunstgræsset bliver spredt i naturen.

En af de udlagte udkastningsmætter i samme niveau som græsset omkring

DN Sorøs ønske: DN Sorø synes, at det er fint, at de aktive i disc golf klubben får mulighed for at komme ud i naturen og dyrke deres hobby i det smukke landskab, men ser meget gerne, at der kommer helt styr på at der ikke kommer plasticsmåstykker ud i naturen. DN Sorø så i det hele taget gerne, at der slet ikke blev brugt kunstgræs på udkastningsstederne. DN Sorø kan i øvrigt godt se mulige konflikter med den ansøgte råstofgravning på Lundhøjvej på begge sider af banen sammen med brugen af området som undervisningsområde for efterskolen.

Råstofgrav på Parnasvej 45, 4180 Sorø

Indvinder: TSG ApS

Den 25. januar 2022 gav Region Sjælland, med hjemmel i råstofloven, tilladelse til en årlig indvinding af 50.000 m³ sand, grus og sten, hvoraf de 20.000 m³ kan indvindes under grundvandsspejlet på i alt 11,7 ha. Tilladelsen er gældende til 25.01.2032 Region. Sjælland meddelte samtidig tilladelse til, at der hvert år kan tilføres op til 25 % rene råstoffer til graven, hvis materialerne indgår i produktionen.

Arealet ligger op ad banen på tværs hen over Sjælland og tæt på det ansøgte område på Smedevej 54, dog uden at der er adgangsveje mellem de 2 graveområder. Det er samme indvinder de 2 steder.

Den 15. februar 2022 fremsendt DN Sorø en klage til klagenævnet, idet der ikke er gennemført en konkret vurdering af mulige yngle-, fouragerings- og vinterovervintringsområder for Bilag IV-arter i området, ligesom efterbehandlingsplanen ikke tager hensyn til en evt. forekomst af bilag IV arten strandtudse.

DN Sorø har i en anden råstofgrav i Kommunen indgået en succesfuld aftale, som specifikt har omhandlet forekomst af strandtudse, en mulighed, som absolut også er til stede i råstofgraven på Parnasvej.

Råstofgraven på Parnasvej 45 med vandhuller som sagtens kunne være fouragerings- og ynglesteder for Bilag IV arter

DN Sorøs ønske: DN Sorø ønsker at Region Sjælland tager opgaven med sikring af mulige fouragerings-, yngle- og vinteropholdssteder for bilag IV-arter i de aktive råstofgrave alvorligt, inkl. løbende monitorering af evt. forekomst af disse, samt sikrer at efterbehandlingsplanerne tager højde for disse forhold. Derudover ønsker DN Sorø, at der kun udstedes fortsatte gravetilladelser i begrænset omfang.

Aktiv råstofgrav Rustkammervej 80, 4180 Sorø

Indvinder: Ellingegårdens grusgrav ApS

Råstofgraven ligger som en integreret del af Pedersborg bys del, nord for motorvejen, lige overfor Pedersborg Skole, en af Kommunens 3 store skoler.

Gravetilladelsen gælder pt. indtil 1. april 2024 og omfatter en årlig indvinding af 200.000 m³ sand, grus og sten over grundvandsspejlet herunder 150.000 m³ under grundvandsspejlet på i alt 15 ha.

Sorø Kommune har d. 24. august 2020 udstedt et 'Påbud om ændring af vilkår i vandindvindingstilladelse', og DN Sorø har flere gange været inde over med en bekymring om, hvordan Kommunen vil sikre sig, at de angivne regler for sikring af vandløbsforholdene i Løngbækken og Tude Å bliver monitoreret og overholdt.

Der er på det seneste plantet en række buske mellem Rustkammervej og råstofgraven, dog næppe noget som vil betyde, at det vil blive opfattet som et egentligt naturhegn.

Fra den aktive råstofgrav på Rustkammervej 80 overfor Pedersborg Skole. Selv på en søndag blev der arbejdet i råstofgraven, dog tydeligvis kun med reparation af maskinerne.

Gravetilladelsen indeholder en efterbehandlingsplan med mange betragtninger primært omkring forholdene til naboerne, men uendelig lidt omkring flora og fauna. Det eneste der står om bilag IV arter er dette: ” Det er sandsynligt, at strandtudse vil forekomme eller indfinde sig i området i forbindelse med grusgravningen. Grusgravning er en forudsætning for artens forekomst i området.

Kommunen har ikke kendskab til forekomst af andre bilag IV arter på arealet, men skulle f.eks. markfirben forekomme, vil den kunne have fordel af de stejle skrænter og lysåbne arealer, som grusgravningen medfører.”

DN Sorø har ingen mulighed for at konstatere forekomst af bl.a. de nævnte arter, da vi ikke har lovlig adgang til graveområdet og tvivler på om Regionen eller Sorø Kommune har gjort forsøg på at undersøge forekomsten.

De stejle skrænter bærer i øvrigt præg af at være yngleplads for store kolonier af digesvaler. Disse bør også efter endt gravning have mulighed for at yngle i råstofgraven ved bibeholdelse af stejle skrænter.

DN Sorøs ønske: DN Sorø anser det for meget problematisk, at der forekommer så kraftig en udvinding næsten midt inde i en bydel som Pedersborg, i umiddelbar tilknytning til den store skole i bydelen. Efterbehandlingsplanen bør bygge på en kortlægning af Bilag IV-arter, herunder især strandtudsen, som har brug for lavvandede vandhuller, som holdes fri for vegetation og rovdyr og muligheder for en anvendelse som rekreativt område for byens borgere.

Efterbehandlet råstofgrav Kalundborgvej, 4180 Sorø

Ejer: Sorø Miljøcenter, Løngvej 14, Sorø

Området op ad Kalundborgvej mod Løngvej er dels en efterbehandlet råstofgrav, og dels et 'efterbehandlet' deponi for Sorø Kommune.

Området er beskrevet i folderen: Sporet i Løng' og kan ses her:

<https://soroe.dn.dk/departments-media/17546/loeng-folder.pdf>

Området blev i sin tid etableret som et ”lokalt grønt partnerskab”. mellem grusgravejer Thomas Jull Olsen og Danmarks Naturfredningsforening i Sorø, Sorø Kommune samt PGI og Pedersborg Skole.

Det offentlige område ved Kalundborgvej/Løngvej er meget afvekslende og med meget smukke udsigter og med stor mulighed for at se både Havørn og Fiskeørn og nyde livet på øen, hvor hættemågerne har en koloni.

Området har efterfølgende skiftet ejer og status for området er reelt uafklaret, men DN Sorø er meget aktiv omkring vedligehold af stien, som går gennem området og har ofte holdt guidede ture ad sporet. Bl.a. bliver øen i søen jævnligt besøgt for at holde plantevæksten i ave, så ynglekolonien for hættemågerne kan fastholdes, også som yngleplads for en række fugle, som har nytte af det ”skjold”, som hættemågerne danner mod prædatorer. Blandt andet har den sjældne sorthalset lappedykker benyttet øen som yngleplads.

DN Sorøs ønske: DN Sorø ønsker at status på området bliver afklaret, og at der kommer deltagelse af myndigheder ind over, så området sikres for borgere og turister. DN Sorø ønsker fortsat at være med til at passe området og promovere det via ture og hjemmeside.

Graveområdet ved Bromme Plantage, Kalundborgvej, begge sider.

Ejer: Stiftelsen Sorø Akademi, indvinder: NCC Industri A/S

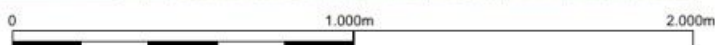
Råstofgraven på begge sider af Kalundborgvej er Sorø Kommunes største råstofgrav og der er planer om at grave i mange år endnu. Det nuværende graveområde vil i de kommende år blive udvidet kraftigt, bl.a. vil egebevoksningen sydvest for Kalundborgvej blive ryddet og gravningen i kanten af det offentlige område

syd for vil blive udvidet nordpå.

Arealet er på i alt 134 ha og gravetilladelsen gælder pt. indtil 1.maj 2027.

Graveområdet er angivet i tilladelsen som dette område – det er Kalundborgvej som går skråt igennem:

Graveområdet i Bromme, det ses tydeligt at der er meget tilbage, som vil blive bortgravet

Billedet er taget fra et punkt nederst på kortet og har udsigt over det offentlige område på Kalundborgvej/Løngvej

Stiftelsen Sorø Akademi, som er ejer af området, har flere gange indbudt til en dialog om området, og har bedt om idéer til hvad området kan anvendes til efter endt gravning. Stiftelsen lægger op til at 1/3 skal udlægges til natur, mens det resterende område ønskes udlagt til andet formål, gerne noget, som kan give lejeindtægt til Stiftelsen efterfølgende, herunder også mulighed for støjende aktiviteter. Der har været nævnt motorbane og vandscooter bane.

Indvinderen NCC holder jævnligt åbent hus i råstofgraven for at fortælle om de løbende aktiviteter.

I graveområdet findes der enkelte fortidsminder, herunder rester af fortidige dyrkningsmetoder (højryggede agre). Museerne har sikret sig at disse fortidsminder er beskyttet og sikret sig, at der forsat vil være spor af agrene også efter bortgravningen.

I graveområdet findes desuden Sjællands eneste bestand af planten skov-kohvede, en halvsnylter, som stiller meget specifikke krav til vokseforholdene. DN Sorø er løbende i dialog med Stiftelsen, som gennemfører en række forsøg med at omplante planten til andre, blivende dele af plantagen. Det har vist sig at være en udfordrende proces, som DN Sorø fortsat vil følge. Læs mere på hjemmesiden:

<https://soroe.dn.dk/naturen-i-soroe/flora-og-fauna-i-soroe-kommune/skov-kohvede/>

DN Sorøs ønske: DN Sorø har et stærkt ønske om en fortsat god dialog med Stiftelsen, Sorø Kommune og Region Sjælland for at sikre naturværdierne, både aktuelt og på sigt. DN Sorø er bekymret for den kommende anvendelse af området til andre formål end natur, men anerkender at også andre formål kan komme på tale for dele af det færdigbehandlede område.

Graveområdet ved Plantagevej 7, 4180 Sorø

Indvinder: Obel Sten og Grus A/S

Langs hele Lange Løng/Plantagevej har der været gravet råstoffer, hvorfor området optræder som rodet og uden plan. Området består af en række store parceller uden offentlig adgang, men givetvis med meget stor landskabelig variation pga. de mange efterladte søer.

Udgravningen ved Plantagevej 7 synes at være meget tæt på at være færdiggravet, men gravetilladelsen gælder indtil 01.02.2027. Af efterbehandlingsplanen fremgår det, at der ikke forventes at blive tilbagelagt noget overjord og at der forventes efterbehandlet til en stor sø. Der forventes en dybde af søen på op til 8 meter.

Graveområdet på Plantagevej 7 med den dybe sø og en ø

Gravningen foretages under grundvandsspejl og i en afstand fra Tude Å på blot 90 meter. Indvinderen har d. 9. februar 2016 fået dispensation fra åbeskyttelseslinjen til råstofindvinding efter naturbeskyttelsesloven § 65, stk. 2. Såvel DN Sorø som Dansk Lystfiskerforbund har løbende udtrykt bekymring for vandføringen i Tude Å, som er løbet tør for vand om sommeren. Begge foreninger mener, at det kan skyldes den omfattende råstofgravning under grundvandsspejl i området og finder, at Sorø Kommunes tilsyn ikke har sikret løbende monitorering af grundvandsstanden i tilstrækkelig grad.

DN Sorøs ønske: DN Sorø har et stærkt ønske om at gravning under grundvandsspejl så tæt på Tude Å ikke tillades igen, og at der fra myndighedernes side gøres alt for at rette op på vandføringen i Tude Å. Efterbehandlingsplanen for graveområdet ved Plantagevej 7 virker utrolig løs i sin formulering, så DN Sorø ønsker at Regionens fremover strammer op omkring kravene til efterbehandlingsplanerne.

Graveområdet ved Dyssevej 20, 4180 Sorø

Ejer/indvinder: Grete Marie Jespersen / FM Råstoffer

Ejere har af Region Sjælland fået tilladelse til at udsætte ibrugtagning af gravetilladelsen indtil 7. november 2022, og det kan DN Sorø så konstatere er sket, idet der tydeligvis er påbegyndt indvinding af råstoffer op mod Dyssevej.

Den igangsatte indvinding ved Dyssevej 20

DN Sorø har d. 18. februar 2022 sendt en klage til Miljø- og fødevareklagenævnet over afgørelse om dispensation fra åbeskyttelseslinjen til råstofindvinding og over dispensation fra §3 beskyttet natur på adressen, en klage som vi har fået besked om fra klagenævnet, at de forventer at kunne færdigbehandle inden udgangen af december 2022.

Den beskyttede eng langs Tude Å som indvinder ønsker at grave ind i

DN Sorøs ønske: DN Sorø afventer afgørelsen fra klagenævnet om gravetilladelsen og ønsker generelt at beskyttelseslinjerne til Tude Å og §3-beskyttet natur respekteres fuldt ud.

Private udgravninger på Veddevej, 4180 Sorø

Ejer Veddevej 6: Jan E. Pedersen

Området på Veddevej 6 er ved at være færdiggravet, og vil efterfølgende blive efterbehandlet med vandhuller, specifikt designet for strandtudsens, og vil efterfølgende blive plejet med dette for øje ligesom det forsøges sikret, at senere ejere respekterer dette formål.

Råstofgravning på Veddevej 6, hvor paddehullet til strandtudsens skal etableres i midten bagerst.

Ejeren har pt. en ansøgning om etablering af et paddehul til strandtudsens på den anden side af ejendommen, imellem bygningerne på ejendommen og vejen Buskehuse.

DN Sorøs ønske: DN Sorø ønsker alt muligt held med det videre arbejde og håber, at alt vil lykkes, herunder også en fremtidssikring af et habitat for strandtudsens.

Munke Bjergby Grusgraven Munke Bjergbyvej, 4180 Sorø

Indvinder: NCC Industry A/S

Munke Bjergby grusgraven har gennem en årrække været et stort graveområde øst for Munke Bjergby. Der har været gravet i den sydlige del og da denne var færdiggravet, blev der etableret 3 paddehuller til strandtudsens, som var blevet konstateret ynglende i graveområdet. Vandhullerne har formentlig været anvendelige for strandtudsens de første par år, men efter det, groede de til, så strandtudsens ikke kan bruge dem.

Udsigt over en lille del af råstofgraven med de mislykkede paddehuller til strandtudsens til venstre

Siden da er Munke Bjergby grusgraven blevet en positiv historie omkring gravetilladelser. Region Sjælland udstedte en gravetilladelse, som ikke tog hensyn til den konstaterede forekomst af den bilag IV beskyttede paddeart, Strandtudsens. DN Sorø fremsendte en klage til Miljø- og fødevarerklagenævnet og der kunne sagen være endt, med en sagsbehandlingstid på flere år.

Indvinderen, NCC kontaktede DN Sorø for evt. at få en aftale, som kunne resultere i at DN Sorø trak klagen. DN Sorø forsøgte at få Sorø Kommune og Region Sjælland med i en sådan aftale, men da det ikke lykkedes tog vi en direkte dialog med NCC.

Resultatet blev en aftale, som begge parter kunne være tilfredse med. NCC lovede at foretage 2 skrab som kunne tilgodese strandtudsens muligheder for at yngle, og DN Sorø accepterede at trække klagen. NCC ville langsomt flyttede ynglesøerne hen over graveområdet, så der kunne graves færdigt på de ønskede områder. Begge parter opfyldte det lovede og allerede først år kunne det konstateres, at strandtudsens reagerede positivt på tiltagene, hvilket bl.a. kan ses på DN Sorøs hjemmeside:

<https://soroe.dn.dk/naturen-i-soroe/flora-og-fauna-i-soroe-kommune/strandtudse/>

Aftalen er efterfølgende blevet fornyet hvert år med nye skrab og ynglesucces til følge.

Tidligere etablering af vandhul til strandtudsens i området

Udfordringen med råstofgraven er, at indvindingen har været meget succesfuld, så gravningen snart kan afsluttes, hvorved aftalen med NCC bortfalder og området formentlig bliver sat til salg, uden at der tages hensyn til strandtudsen.

DN Sorø har fået en aftale med Region Sjælland om at de i 2023 har midler til at arbejde på at få en fond eller lignende overtalt til at erhverve området til såvel natur- som rekreative formål.

DN Sorøs ønske: DN Sorø vil gøre alt, hvad vi kan for at fremme muligheden for at naturstyrelsen, kommunen eller en fond kan overtage og pleje området til gavn for såvel strandtudsens som anden flora og fauna i det efterbehandlede område. Samtidig ønskes etableret et rekreativt område for borgerne i området, en anvendelse, som allerede i dag er taget i brug af beboerne i form af gåture og sommerbadning i søerne, en aktivitet, som i dag ikke er lovlig.

Graveområderne på begge sider af Dybendalvej, Munke Bjergby

Indvinder/Ejer: Diverse

Hele dette store område er præget af tilfældighed og fremstår rodet og uden plan. Der findes tidligere og eksisterende råstofgrave og givetvis også mange ønsker til at bruge de færdiggravede grave til andre formål, herunder import af råstoffer fra andre råstofgrave.

På nedenstående kort fra Google Map ses området omkring Dybendalvej med de mange råstofgrave. Og mellem de aktive grave findes der tidligere graveområder, bl.a. selve Dybendal, som allerede under 2. verdenskrig udgjorde et samlingssted efter udgravning. Her blev der bl.a. afholdt fællessang.

DN Sorø har klaget til klagenævnet over 2 af de aktuelle gravetilladelser, idet der mangler en konkret vurdering omkring strandtudsens og efterbehandling. DN Sorø indgår gerne i en dialog med indvinder og Region/Kommune omkring disse spørgsmål.

Andre graveområder i Sorø Kommune

De findes en lang række flere råstofgrave i kommunen og der er fortsat store områder, som er udlagt som mulige graveområder. DN Sorø modtager mange henvendelser fra bekymrede borgere omkring mulige udgravninger og hører også fra borgere, som meget gerne vil grave, også i områder, som slet ikke er udpeget som mulige graveområder eller som indtil videre blot er udpeget som interesseområder.

DN Sorø efterlyser en samlet plan for råstofgravning, ikke blot over hvor det er muligt, men en reel plan for hvordan området håndteres, samt i øvrigt en opdateret oversigt over, hvor der graves og status for gravningen inkl. monitorering af flora og fauna i disse værdifulde områder.

Konklusion

Hvis man kigger på de gamle og de nyere graveområder i Sorø Kommune, så er det hele præget af tilfældighed, som med god vilje kan kaldes mangfoldighed. Det synes tilfældigt, hvor i de udpegede graveområder at der graves, hvor længe, hvor meget og hvor dybt, ligesom der ikke tages hensyn til aktuelle og mulige forekomster af flora og fauna og slet ikke undersøges for forekomst af disse, herunder heller ikke de såkaldte bilag IV arter, som lovgivningen ellers er meget opmærksom på.

Ses der på efterbehandlingsplanerne, så går de fra ikke eksisterede i de tidligere gravetilladelser til rimelig fornuftige i de senere, men fortsat uden en overordnet plan for udviklingen af områderne og i øvrigt helt uden planer for hvad der kan og bør ske efter endt gravning og efterbehandling.

De afgifter som betales af indvinderen undervejs er meget ringe, og går på ingen måde direkte til udvikling og evt. erhvervelse af områder til natur og/eller rekreative formål, hvilket ellers kunne være et oplagt formål.

Mødet mellem DN Sorø, Sorø Kommune og Region Sjælland synes at pege fremad mod en mere bevidst strategi omkring råstofgravene, men politikernes interesse og lovgivningen halter gevaldigt bagefter, så konklusionen må være, at alle med interesse for natur og fritidsinteresser går sammen om at få politikerne interesseret i området.

DN Sorøs arbejdsgruppe omkring Natur- og fredninger under rundturen, der skulle tankes op undervejs.

Sorø 27. oktober 2022, Natur- og fredningsgruppen i DN Sorø